

— Budapest és a magyarok —

Bevezetésképp ellenállhatatlanul a tollam hegyére kívánczik egy más (tartalmában messze eltérő) könyv címe: Conrad Joseph angol író regényéről van szó: «Under western eyes», magyarul «Nyugati szemmel». Ez a két szó ott lebeg a sorok között abban a 103 oldalas kis kötetben, melyet André Duboseq «Budapest et les hongrois» címen, Marcel Rivière et Cie, Paris, kiadásában, 1913. kelettel, a Budapesten átölt hónapok eredményeként megjelentetett. Nyugati szemmel... A teljesebb megértés kedvéért engedtessek megemlítenem, hogy a nyugati szellem szerintem igen csekély mértékben faji sajátosságok folyománya, mert amit ez alatt értenek, az csak nüanszokban különböző Berlinben, Párisban, Londonban vagy Newyorkban. Lényegében ugyanaz ez a szellem — melyet a francia l'ame du XXme siècle, a huszadik század szellemeként ismer — a nyugati «suprême effort», ellentétüket az orientális «moindre effort»-nak. Végső erőfeszítés a munka és az élet-élvezés intenzitásában, kontrasztja a keleti magát-átadásnak.

Este volt. Körülöttem örvénylett, harsogott az élet, a házakat ellepő reklámok káprázatának zenekíséretéként. Gombostűt alig lehetett volna leejteni az utca során. A rue de Réaumur körüli negyed utcái ontották a boulevardon át a teherautóautók hadát. A zűrös zaj fölött pedig ott lebegett a Tuileriákon és a Champs Elyséen töltött reggel emléke, a legszebb panoráma, mit városrendezés valaha teremített: város-apoteózis. Ebben a hangulatban került szemem elé az a pár sor, melyet a könyv lelkeként legelől idézek:

Ebben a kiragadott pár sorban megvan André

Osztályozás

Hely

Idő

Forrás: Világ

Bd.

(Hely)

1912 XI/10

(Idô)

(Köt. v. füz.)

Oldalsz.

| Helyszám

André Duboscq expialta mindazt, amit ellenük Tissot és társai elkövettek. Könyve nemcsak elfogulatlan és előre alkotott ítéletek hatásától mentes, hanem alapos is. A rólunk nyilatkozó többé-kevésbbé elékelő idegenek megalázó udvariasága nélkül sorolja föl mindazt, amit értékesnek tart és leplezetlen, sőt kiméletlen őszinteséggel nyilatkozik társadalmunk, fajunk hibáiról. A szellemes és talpraesett francia, nemzete fiához illően, a legfájóbb sebeket saját fegyvereinkkel oszítja. Amikor azokat az okokat keresi, melyek Magyarországon a nyugati értelemben fejlett gazdasági és szellemi élet kifejlődését megnehezítik, saját megfigyeléseit magyar idézetekkel támogatja. Idézi Apponyit, Petőfit, Mikszáthot, Csiky Gergelyt, Herczeg Ferencet és a magyar népdalokat.

Ezt az idézetet ott veszi elő Duboscq, ahol a tunyaság vádjára alkalmat adó budapesti kávéházi élet magyarázatát keresi.

A könyv első fejezeteit ehhez hasonló apró

nyomtatványok XX. csoport 32/a sz.

«Itt-ott áthaladunk egy kicsi téren, amelyet roppant szobor díszít.»

«Magyarországon primitív létöltetek marad-
ványainak egy igen előrehaladott civilizációval
való ellentétét találjuk».

A «pousta» és Magyarország sokkal elválaszt-
hatatlanabb fogalmak a francia köztudatban, sem-
hogy André Dubosecq ki tudná vonni magát az
alól, hogy könyve jelentékeny részét ennek a szó-
nak ne szentelje. Tissot sorsán okulva, igen ke-
vés önálló megfigyelést és véleményt kockáztat
meg és a magyar alföldről szóló fejezet tulajdon-
képpen Petőfi-, Mikszáth- és népdal-idézetek mo-
zaikja. Ez az óvatosság azonban nem menti meg
attól a megállapítástól, hogy a magyar alföldről
szóló fejezetben a könyv többi részében megnyilat-
kozó alapossága cserben hagyta és a könyvet ke-
zéből kiadva, nem vette észre, hogy a «Magyar
Álföld» cím alatt tulajdonképpen csak a Horto-
bágyról ír és a tájékozatlan idegen olvasóban azt
a benyomást kelti, mintha az egész magyar álföld
ugyanolyan volna, mint a hortobágyi pusztá: nagy
legelők bus magánya... Könyve általában azt
árulja el, hogy Budapesten és a Hortobágyon kí-
vül nem sokat látott Magyarország'ól. Ha írásá-
ban is megmaradna Budapest határain belül: a

Székestővárosi házinvomda 1912.